

29.5.2007

Opetusministeriö  
PL 29  
00023 VALTIONEUVOSTO

[anna.vuopala@minedu.fi](mailto:anna.vuopala@minedu.fi)

### **Tekijänoikeusjärjestelmän arviointi ja tekijänoikeuslainsäädännön kehittäminen**

Kuurojen Liitto ry on saanut opetusministeriöltä lausuntopyynnön (1.3.2007/4/670/2007) ministeriön laatimasta keskustelumuistiosta Tekijänoikeuden suuntaviivoja (2007:18), jossa tarkastellaan tekijänoikeuspolitiikan muodostamista ja järjestelmän kehittämistä.

Kuurojen Liitto ry pitää tervetulleena tällaista tapaa tuoda asia julkiseen keskusteluun, johon eri kansalais- ja vammaisjärjestöt voivat osallistua jo lainsäädäntötyön varhaisvaiheessa.

Aiempaa tekijänoikeuteen liittyvää uudistamista ja muokkaamista on jollain tavoin leimannut ad hoc -henki, jossa on yritetty löytää paras ratkaisu mm. tekijänoikeuden ja uuden teknologian kohtaamisesta syntyvien akuuttien ongelmien ratkaisuksi. Tästä kertoo se, että tekijänoikeuslakia on vuoden 1961 jälkeen muutettu 24 kertaa. Nyt tehty muistio lähtee pikemminkin kokonaisuudesta ja muutosten kokonaistarpeesta.

Kuurojen Liitto ry pitää yleistasolla erittäin tärkeänä, että muuttuvan tekijänoikeuslainsäädännön avulla turvataan ryhmien, jotka ovat tiedonsaannin suhteen vaarassa joutua muita kansalaisryhmiä keuhompaan asemaan, tilanne ja näkökulma. Tekijänoikeuslainsäädännön avulla voidaan aktiivisesti edistää vammaisryhmien ja kielivähemmistöjen mahdollisuuksia saavuttaa tarjolla olevaa tietoa ja kulttuuria.

Nykyisen lainsäädännön osalta lain 17 § on näkökulmastamme keskeinen. Tekijänoikeuden rajoitus on pykälän mukaan mahdollista, kun teos valmistetaan vammaisten käytettäväksi. Tähän rajoitukseen liittyy tekijöiden korvausoikeus.

Lain mukaan ”tekijällä on oikeus korvaukseen 2 ja 3 momentissa tarkoitettusta teoksen kappaleen valmistamisesta myytäväksi tai teoksen välittämisestä vammaiselle tai muulle siten, että tämän haltuun jää pysyvästi kappale teoksesta”.

Kuurojen Liitto ry toivoo, että tekijän oikeus korvaukseen poistettaisiin silloinkin, kun viittomakieliset teokset *jäävät pysyvästi* viittomakielisille käyttäjille. Velvoite palauttaa teoskopiot tuottajille (esimerkiksi Kuurojen Liitolle) tai siirtyminen eri levykemuodoista (cd-rom, dvd) verkkotuotantoon vain tekijänoikeuslain veloitteen täyttämiseksi lisää tuotannon ja jakelun kustannuksia, jotka ovat

nähdäksemme taloudellisesti merkityksellisemmät kuin teosten tekijöille koitua taloudellinen hyöty. Viittomakielinen tuotanto on ylipäänsä kallista, sillä tuotantokuluihin tulevat usein mm. tulkkaus-  
kulut. Ohjelmat ovat monesti luonteeltaan sellaisia, että niiden tulee jättää käyttäjille, jotka voivat  
luoda kotiinsa omaa viittomakielistä kirjastoa (esimerkiksi hakuteostyyppiset ohjelmat).

Liitto esittää, että tekijänoikeuden rajoituksesta poistettaisiin tekijöiden korvausoikeus silloin kun  
teos saatetaan viittomakielisten kuurojen käytettäväksi. Toisin sanoen oikeuksien täyden rajoituksen  
nojalla teoksen tai muun aineiston käyttö olisi sallittu lupaa kysymättä ja korvausta maksamatta  
silloin kun teos on tarkoitettu viittomakielisten kuurojen käyttöön. Tämä ryhmä, jonka kooksi  
arvioidaan Suomessa noin 5000 henkilöä, muodostaa teosten käyttäjinä määrällisesti niin pienen  
joukon, että teosten tuottamisen ja levittämisen korvauksista saatava taloudellinen merkitys tekijöille  
on joka tapauksessa marginaalinen.

Yllämainitut seikat koskisivat vain ei-kaupallista toimintaa, esimerkiksi sellaista, jota toteuttaisi  
Viittomakielinen kirjasto, jonka perustamista opetusministeriön työryhmä esittää toteutettavaksi  
muistiossaan ”Viittomakielinen kirjasto. Työryhmän ehdotus toimintamalliksi. Opetusministeriön  
työryhmämuistioita ja selvityksiä (2007:9)”.

1.3.2008 perustettavaksi esitetyn kirjaston sijoituspaikaksi esitetään Kuurojen Liittoa; kirjasto toimisi  
valtion budjettivaroin. Viittomakielisen kirjaston tehtäväksi on määritelty tuottaa, hankkia ja yllä-  
pitää sekä levittää käyttöön viittomakielistä aineistoa viittomakielisten kuurojen kaikkien ikäryhmien  
koulutus-, sivistys- ja virkistystarkoituksiin sekä muiden viittomakieliltä tai viittomakommunikaatioita  
käyttävien hyödynnettäväksi.

Ehdotuksemme tarkoituksena on edistää viittomakielisten kuurojen asemaa tietoyhteiskunnassa sekä  
perustettavaksi esitetyn kirjaston toimintaa.

Kunnioittavasti

Kuurojen Liitto ry

Markku Jokinen  
toiminnanjohtaja